

**ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ
ТА ВОГНЕОЇ ПІДГОТОВКИ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

**СЛУЖБОВА ПІДГОТОВКА ЯК СИСТЕМА
ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА
УДОСКОНАЛЕННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК
ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

02 жовтня 2018 року

Одеса
2018

УДК 351.74:371.134:159.923

О - 64

Матеріали викладені у авторській редакції з незначними коректорськими правками.

Службова підготовка як система заходів, спрямованих на удосконалення знань, умінь та навичок працівників Національної поліції України: матеріали круглого столу, м.Одеса, 02 листопада 2018р. – Одеса: ОДУВС, 2018. – 209 с.

У цьому збірнику представлені дослідження науково-педагогічних працівників, практичних працівників правоохоронних органів,, ад'юнкти, слухачі, студенти, курсанти. Всіх їх об'єднує спільне бажання – удосконалення знань, умінь та навичок в підрозділах Національної поліції України, сприяння становленню особистості професіонала, здатного до ефективної діяльності в складних, напружених та екстремальних умовах.

Сподіваємось, що обмін думками буде плідним і сприятиме удосконаленню підготовки поліцейських, досягнення високого рівня професіоналізму у всіх сферах практичної діяльності.

УДК 351.74:371.134:159.923

(С) ОДУВС, 2018

Шелехов А.О.,
завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування ОДУВС

ДІЯЛЬНІСТЬ НПУ ЩОДО ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ В ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Право брати участь у масових заходах є виявленням конституційного права, закріпленого у ст. 39 Конституції України, відповідно до якого, громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. У ч. 2 цієї ж статті вказується, що обмеження реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку — з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Розглядаючи поняття «масовий захід» слід наголосити на відсутності зазначеної дефініції у національному законодавстві.

Масові заходи — це заплановані або стихійно організовані заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видовищного характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди офіційних (державних), професійних, релігійних свят, пам'ятних дат, а також за ініціативою політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій (громад), окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо, в яких бере участь значна кількість осіб, спрямовані на реалізацію та захист

прав та законних інтересів різної спрямованості.

На теперішній час можна виділити безліч масових заходів, наприклад це хода, процесія, музичний парад (фестиваль), вуличні святкування та вуличні театралізовані вистави, концерт, спортивні заходи, пікет, зібрання політичних партій та союзів, смартфон та флешмоб, костюмовані виступи, спеціальні публічні заходи та інші. Зазначені заходи можуть проходити просто неба або у закритих приміщеннях.

Засновуючись на теоретичних працях з питань охорони громадського порядку під час проведення масових заходів можна виділити такі їх характерні ознаки:скупчення значної маси людей на обмеженій території (фактор натовпу);динаміка та різка зміна подій, що відбуваються;організованість їх дій, емоційна взаємопов'язаність учасників;висока імпульсивність у діях учасників натовпу, швидкий відгук на накази і заклики лідера;специфічний контингент присутніх осіб (представники опозиційних партій, агресивно налаштовані угруповання вболівальників, особи у нетверезому стані та ін.);наявність цілей або однієї конкретно визначеної мети;наявність громадських місць;регламентація порядку проведення масових заходів.

Окрім переліченого, необхідно мати на увазі, що будь-який масовий захід вимагає призупинення роботи деяких підприємств або зміни руху міського транспорту на час проведення масового заходу, потенційно ускладнює суспільну обстановку на певній території.

При цьому порушується звичайний ритм життя населення, процеси суспільного життя набувають особливого динамізму. Скупчення людей на обмеженій території при певних умовах може стати поштовхом для різного роду групових порушень громадського порядку, що, в свою чергу, відволікає значні сили підрозділів охорони громадського порядку від виконання повсякденних завдань.

Треба враховувати, що З одного боку масовий захід – це найбільш доступна можливість задоволення потреб великої групи людей. З іншого – це потенційна загроза життю і здоров'ю всіх учасників, вболівальників, глядачів, правоохоронців.

Пов'язано це з кількома факторами: замкнутий простір підвищує небезпеку порушення правопорядку з боку групи людей, сформованої спонтанно або організовано; зміна звичного ритму, динаміка подій можуть спровокувати випадки конфліктів між окремими громадянами чи їх певними групами. особливо сприяють цьому специфічні формати

неформальних заходів; при значному скупченні людей з'являється можливість вчинення крадіжок, псування майна; колективний збір певного контингенту осіб (радикально налаштовані вболівальники, конкуруючі партії, рок-фанати) може акумулювати прояв негативних емоцій; навіть короточасна нестандартна ситуація може сприяти прояву паніки, що призводить до великої кількості жертв; з'являється реальна загроза здійснення терористичного акту в результаті втілення злочинних або антигромадських планів різних політичних та громадських сил.

Зазначене вище є типовим для мирної території України. Забезпечення правопорядку на території проведення спеціальної операції об'єднаних сил додає свої специфічні особливості або загрози, які необхідно враховувати. До них можемо віднести: наявність значної кількості зброї, боєприпасів, вибухових речовин обумовлених близьким проведенням військових дій; наявність значного рівня незадоволення антиукраїнсько-налаштованого населення; наявність значної кількості провокаторів які використовуються країною агресором для дестабілізації ситуації в Україні взагалі, так і провокування та загострення ситуації під час проведення масових заходів зокрема; ознаки фінансової підтримки іноземними державами, структурами, окремими суб'єктами з метою активізації масової активності громадян; швидке розростання чуток і домислів негативного характеру, активне використання з цією метою мережі Інтернет; розповсюдження в регіоні агітаційних матеріалів радикально налаштованої й агресивної спрямованості; подвоєна загроза здійснення терористичного акту в результаті втілення злочинних планів терористичних організацій та диверсійних збройних формувань РФ; можливість здійснення обстрілу із використанням військового озброєння з території не підконтрольної Українській владі; залучення до забезпечення правопорядку, під час проведення масових заходів, особового складу декількох правоохоронних органів, наявність проблем із їх спільною координацією та взаємодією; залучення до забезпечення правопорядку, під час проведення масових заходів, особового складу правоохоронних органів які виконують переважно бойові завдання в зоні проведення ООС.

Проаналізувавши накопичений досвід діяльності Національної поліції під час забезпечення охорони громадського порядку при проведенні масових заходів можна констатувати, що процес планування та проведення забезпечення громадського порядку

поділяється на три етапи:

- підготовчий – який починається з моменту отримання завдання на забезпечення охорони громадського порядку при проведенні масового заходу;
- виконавчий – охоплює дії нарядів і керування ними безпосередньо при проведенні масового заходу;
- заключний – здійснюється шляхом згортання сил і засобів та зосередження їх у призначених пунктах і підведення підсумків несення служби.

Підготовчий етап забезпечення охорони громадського порядку при проведенні масових заходів включає в себе: з'ясування характеру і особливостей масового заходу; оцінку оперативної обстановки; розроблення плану забезпечення охорони громадського порядку при проведенні масового заходу; створення органів управління; проведення рекогносцировки на місцевості; підготовку особового складу та технічних засобів до несення служби; проведення заключного інструктажу з особами, відповідальними за охорону громадського порядку на конкретних дільницях з уточненням їх функціональних обов'язків.

За результатами рекогносцирувань розробляється план забезпечення охорони громадського порядку заходу, в якому зазначається: зміст, програма заходу, місце, час його проведення, оперативна інформація; підготовчі, організаційно-практичні та оперативні заходи; склад, графік роботи оперативного штабу (робочої групи), виїзних штабів на об'єктах проведення заходів; загальний розрахунок сил та засобів, що залучаються; території проведення заходу, які залежно від обсягів місцевості поділяються на зони, сектори, дільниці та закріплюються за певними нарядами; чисельність нарядів та перелік підрозділів, що залучаються; вихідні дані та позивні старших (керівників) нарядів, час виставлення нарядів; чисельність та місце розташування загальних резервів на випадок непередбачених обставин; порядок дій нарядів при виникненні непередбачених обставин; конкретні завдання начальникам структурних підрозділів щодо забезпечення охорони громадського порядку та безпеки під час проведення масового заходу; організація управління силами та засобами (контроль за дотриманням розрахунку сил та засобів, відповідальна особа, на яку покладається загальне керівництво всіма нарядами; картка (схема) зв'язку); заходи з контролю.

Коли обговорюється забезпечення охорони громадського

порядку під час проведення масового заходу, то потрібно взяти до уваги умови його проведення: графік руху громадського комунального транспорту (всі присутні повинні мати можливість в кінці скористатися громадським транспортом);погодно-кліматичні умови;стоянки для автомобільного транспорту;зручність підходу до основним місцем з урахуванням обмеження доступу автотранспортних засобів;наявність камер зберігання речей;можливість надання первинної медичної допомоги;умови роботи точок харчування та реалізації безалкогольних напоїв (в жарку погоду – освіжаючих, в холодну – зігрівальних);наявність санвузлів.

Виконавчий етапповинен охоплювати діяльність особового складу під час проведення масового заходу, протягом якого особливо проявляються підготовленість нарядів, організаційні здібності керівників підрозділів, знання основ тактики охорони громадського порядку, уміння здійснювати оперативне управління підрозділами й нарядами в різних ситуаціях.

У зазначений період організовується управління нарядами, вводяться передбачені планом обмеження руху транспорту та пішоходів, організовується пропускний режим на контрольно-пропускних пунктах та турнікетах, реалізуються заходи адміністративного попередження, припинення і стягнення, що передбачені діючим законодавством, затримуються та видаляються громадяни, що порушили встановлені правила, здійснюється маневр силами і засобами, використовується резерв, контролюється виконання наказів і команд, здійснюється взаємодія всіх зацікавлених суб'єктів.

Заключний етап здійснюється шляхом:згортання сил і засобів та зосередження їх в призначених місцях;зняття встановлених режимних обмежень;прибуття особового складу на місце дислокацій підрозділу поліції; підведення підсумків роботи.

Найважливішим на наш погляд з точки зору забезпечення охорони громадського порядку під час проведення масових заходів в умовах ООС є процес оцінки загроз та ризиків, який здійснюється та застосовується на кожному з перелічених етапів.

Загрозу коротко можна визначити як джерело реальної та потенційної шкоди (тобто будь-що, що може спричинити шкоду). Прикладом такої загрози є терористичні організації (ДНР, ЛНР).

Ризиком називають можливість настання шкоди. Його широко використовують як критерій для оцінювання ймовірності та наслідків настання події, яка може призвести до настання шкоди. (Наприклад

ризиком є вчинення терористичного акту).

По суті, визначення того, які ризики виникнуть при забезпеченні охорони громадського порядку під час проведення масових заходів в умовах ООС є дуже суб'єктивним процесом. Поліцейські використовують свій досвід та знання для визначення рівня ризикуіснуючого в конкретній ситуації.

Для більш об'єктивного аналізу вказаних ризиків радимо використовувати систему аналізів ризиків за показниками привабливості, вразливості, впливу.

Кожна із зазначених категорій повинна бути оцінена за 4-бальною шкалою.

Привабливість:

1 бал - об'єкт сприймається як не привабливий для вчинення терористичного акту або масових заворушень, і навряд чи опиниться у безпосередній близькості від місця проведення масового заходу.

2 бали - об'єкт сприймається як не привабливий для вчинення терористичного акту або масових заворушень, але ймовірно знаходитиметься у безпосередній близькості від місця проведення масового заходу.

3 бали - об'єкт сприймається як привабливий для вчинення терористичного акту або масових заворушень, і знаходиться у безпосередній близькості від місця проведення масового заходу.

4 бали - об'єкт сприймається як привабливий для вчинення терористичного акту або масових заворушень, і знаходиться у місці проведення масового заходу.

Вразливість:

1 бал - дуже безпечне місце яке захищено від терористичних загроз або масових безладів, має охорону.

2 бали - безпечне місце яке захищено від терористичних загроз або масових безладів, але не має охорони.

3 бали - незначний рівень захисту від терористичних загроз або масових безладів.

4 бали - захист від терористичних загроз або масових безладів відсутній.

Вплив:

1 бал - на момент планування сприймається як такий, що не матиме значних наслідків.

2 бали - на момент планування сприймається як такий, що призведе до завдання незначної шкоди майну, і малоімовірно що

призведе до травмування чи порушення прав людини, негативних наслідків щодо безпеки чи довіри населення.

3 бали - на момент планування сприймається як такий, що може завдати значної шкоди майну, призведе до травмування чи порушення прав людини, негативних наслідків щодо безпеки чи довіри населення.

4 бали - на момент планування сприймається як такий, що може завдати масштабної шкоди, призведе до травмування чи порушення прав людини, масштабного впливу на безпеку чи довіру населення.

Ті об'єкти що мають підвищену небезпеку отримують 64 бали ($4 \times 4 \times 4 = 64$), ті об'єкти що мають низьку небезпеку отримують 1 бал ($1 \times 1 \times 1 = 1$).

Після цього вживаються відповідні заходи на об'єктах що мають підвищену небезпеку.

Таким чином ретельне оцінювання загроз має значний вплив на організацію та планування, а в подальшому і успішне забезпечення громадського порядку під час проведення масових заходів, в тому числі і у зоні проведення операції об'єднаних сил.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>
2. Права людини із забезпечення правопорядку під час публічних зібрань [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.osce.org/uk/odihr/375751?download=true>.
3. Мельник Р.С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.osce.org/uk/ukraine/233491?download=true>.

Шелехов А.О.

*ДІЯЛЬНІСТЬ НПУ ЩОДО ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПІД
ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ В ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ_____195*